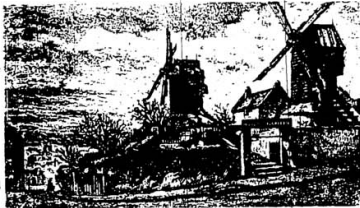

Paris fyller 2000 år

I varje fall i riktigt fall, ligger ett yttre av Caesar skulder omarna ha uppnått sitt högkvarter i Lutetia anno 53 f. Kr. Iublet skulle alltså ha firats 1917 eller 1918. Men ingen rucks ha tänkt på det förrän ett år senare, och då var det tal om att fira 1950. Med hänsyn till Det heliga året, som drog turisterna till Rom, uppskattar man att emellertid ett år 85 har det gått till.

Pariser vill varit en missa, vare sig staden fyller två tusen år eller inte. Men är det med den saken? När Pierre de Gaulle för någon tid sen var uttränd han i en intervju att "som bekant gick Caesar över Seine och motte de tappra Pariserna för två tusen år sen". Jag tror han hade skulder i egenvärde och spjuvare i ena munvingen, och det gläder mig att en de Gaulle kan vara humorist.

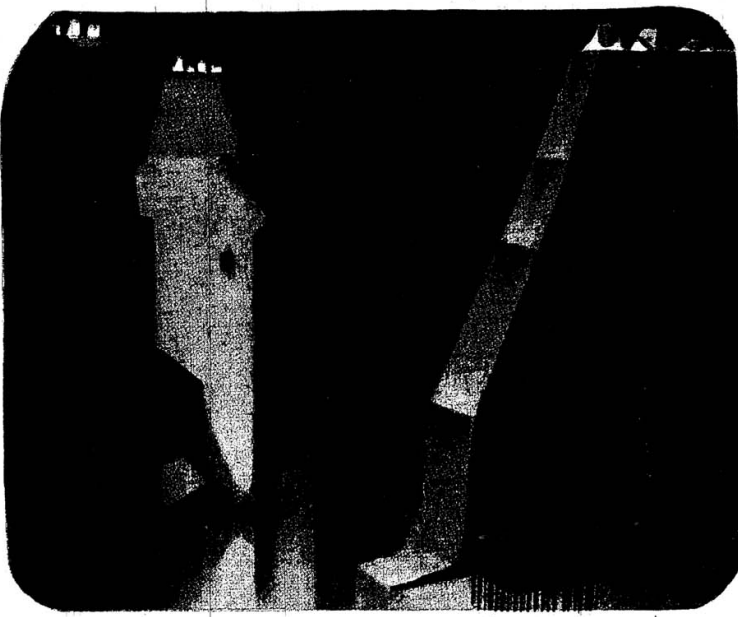
E. Vénier: Kvarnarna på Montmartre. 1867.

Det var nämligen över Rubicon Caesar gick år 49 f. Kr. och det till och med den 10 januari. Skall han dessförinnan ha hunnit grundlägga Paris (vilket gett det närmast betydelse att han gett det en romersk stadsförfattning), bör han ha ridit hårt. Jag är ingen historiker. Men mänskligt att döma bör val staden ha "grundlagts" någon gång mellan Vercingetors uppror år 52, för vilket parisererna hade sympatier, och år 50 då Caesar lämnade Gallien. Om det

Där finns partier som är nästan lika trösta som Berlin-Moskva eller Västasien fast på annat vis, beroende på stadens specifika buller och klimat och på gungningen i hörnet. Just det är det försonande att någonting sker på gatan, att även det blåsligaste husblock är förtärd med säkerhetsventil, att staden har öppnethet. Det finns ett folkligt talesätt som heter "rentrer dans la rue", gå ut på gatan igen. Därför att det är på gatan och inte hemma man är tillsammans, träffar folk, diskuterar nyheter eller om man är ensam, bara ser på. Och att byta miljö, fara "utomlands" till en "främmande" stad med andra människotyper kostar en metrobiljett och ett glas öl, om man vill sitta. Man behöver ju inte vara någon Marmeladlov för att känna vilken mänsklig nöd och nödvändighet han ger uttryck åt när han säger till Raskolnikov: "Förstår ni, min herre, man måste ha någonsans att gå!"

Då tänker man med viss gränslös på våra nordiska studenter med deras stängthet och slutenhet. Man tvingas till vråklighet om man vill komma ut och se på folk. (Och ändå är det inte så exempelvis i Oslo. Och samtidigt skall villigt erkännas att franska provinstantäder lämnar föga övrigt att önska i fråga om döda kvaliteter.)

Längtar man från Paris, är det knappast till städer, utan till naturen. Vill man mera exakt nästa stadsdimensioner i stämning, tror jag därför att man bör ha varit där i augusti, helst utan möjlighet att komma därifrån. Betän att gräs och fruktansvärd, butikernas järnslutser ständiga, borden gäst befolkade av välkomna utlänningar, som märks så mycket mer genom det vakuum

Parisgata. Åkarellerad teckning av Adolf Hallman.

Äldre och trängre delar — något yst grandiositet och uråldrigt, som man trots allt minns från Victor Hugos romaner, men ännu mer från hans teckningar. Det är minns ingen betagande romantik, men det är en tröstlighet som

tala, han bör ju så att säga till plåsen, men renässansmannen och tourainern Rabalais, som var utsocknes, har givit drastiska skildringar från gränder som ännu är identifierbara.

Och det kan hända att man börjar uppleva Paris som ett moraliskt problem. Alla stora städer är det.

Det problem som de ställer är ett frihetsproblem. I städerna prövas och omprövas individens förhållande till kollektivet på ett

samma sätt representerar staden en syntes av allt möjligt skenbart oförenligt. Sida vid sida existerar här borgerliga dygder och s. k. sedeförärv (om vilket de flesta svenskar nog gör sig överdrivna förhoppningar såvida de inte, för att säga sanningen, utsläppa ur Ömhänderstagnings-Sverige blir de värsta kläsuparna), vidaste internationalism och djupaste lokalpatriotism, gammalt och ultramodern, progressiva färdsträdder och den blå-

tolk för dels utökad stads "Drang nach Unten", dels den sväriska madonnakulten av en jordisk kvinna, skulle resultatet i nio fall av tio (jag undantar Fröding) ha blivit grovt och rätt. Men även den parisiska skokan kan ha — eller kunde ha — en säregen finess, det vet den som en gång

igaste av dessa parisiska drömmar bör bege sig till Quai de la Mégisserie, helst i vårdnen. Då har han också nära till den sora färgprakt ofta underbara blomstermarknaden nära Notre-Dame. På Quai de la Mégisserie och drömmar säljs emporerulligt jordgarna rosenträd, syren- och rododendronbuskar, allehanda planter och frösorter, idelastiska höns, duvor och kaniner — för den egna tippan. Och för dem som ännu inte hunnit så långt — burfäglar!

Pariseren må vara politisk, teknisk eller glädjande kommunist. Men jag tror inte att den escapistiska drömmen någonsin släpper honom. Han är som alla fransmän jordbunden, som det också är till staden, på sin gata. Finns inget annat sommarnöje flyttar man ut ett par-plöj på gatan, sätter där och stekar, röker pipa och pratar, frukostar kanske "i det fria" på torrkaffening och vin, ropar en och annan glosa "över stänglet" till grannarna. Det är dock ett slags naturupplevelse.

Louis Aragon har inte för inte — på den tiden då han var bra och ännu inte för en smula berömmelse skall försvunnit sig åt Hin Onde — kallat en f. ö. mycket njutbar Parisiskdrömming för "Le Paysan de Paris" ungefärligen "den parisiske bonden". Den enklaste medelklassmannen bette före världskrigen 100.000 frs i treprocents statsobligationer och en stuga på landet vid 50-60 års ålder. Inflationerna har gått grymt fram över denna dröm, och det bör kanske till det ordförändraste som skett i det franska samhället. Genom deprecieringarna har staten skett på sparrarna. Ägarna av stora realkredit, det egentliga "kapitalet", har gått friare. Man får hoppas att inte något liknande sker i Sverige med folkpensionerna.

EN MÄSSA FÖR PARIS

Av Gunnar Ekelöf

J. Pasoin: Ett fönster i Montmartre. 1925.

som omger dem. De semesterproportioner staden kan ha fått för en under några korta maj-juni-veckor justerna betänklighet.

Det är inte alltid någon välgiltig stad. Jag tror också man ha levt där på vintern. Frustigt till som i ett lättydigt rum på något litet hotell och stuvat omkring mörka eftermiddagar på de myllrande små medeltidsstator som ännu finns kvar bakom de Haussmannska boulevardkulturer, små gator som Rue de Buci, där det i lampens säljs kottslammar och allt uppknäppligt "airbat" från rader av stånd som på ett torg, där man tränger sig förbi timgåttel, härskat fettes från föres-fansillare och tittar in i skenet från billiga sågspånshäströda restauranger eller i halvskumtorna vilkas skyltning är en provokativ på livets notdrott av skrot.

A. Willette: Kullt ute. 1900.

Sådana gråkalla, rätt dimmiga decemberkvällen där det ryker sparsamt från takens batterier av på anda ställda tackdickningsor återfår Paris — i sina

ändå är trolsk och griper tag i en som en spökhund

Det är folket Paris, det Paris som lever på gatan där rykten och smörgästimmningar i alla tider spräcks som löpeld. Louvre, där nästan alltid varit ett dött palats som stadens betänksfulla Rungarna flydde till Fontainebleau och Touraine och senare till Versailles, kejsarna lot uppta de strategiska boulevarderna och överleva, som kunde bestrykas med artilleri eller senare med kulsprutor.

Det är också dikternas Paris. Det med sin överkänslighet just i detta folkliga sitt näpning historiskt genuint, ett mytiskt, gotiskt ferment, och att denna besynnerliga grändstämning är särskilt framträdande vintertid. Så har Baudelaire och senare Rilke uppvärdat det Men detta heilighetsfulla något tycks ha funnits där alltifrån äldsta tider. Om rännstensungen Villon skulle vi inte

skorpore sätt än anordnades. Alla de mer eller mindre produktiva sociala idéer vi lever på är storslutsfrukter — även om utsläpp så att säga, "kommit från landet". Rousseausmen ett sådant utsläpp, men det är i storslutsens grogrund den burit frukt.

Den parisiska frihetstraditionen

aste Söderhavseskapiem. Som en levande symbol för detta paradoxala kart man säga "le camelot millionnaire", en av dessa lependariska, i lumpor klädda tiggare, som minst en gång om året hittas did på en soffla eller i en Seinertrappa eller vilande mot en husport, och vid undersökning befins ha en större summa pengar i kläderna.

Ingen har som Baudelaire förfäktat och skildrat de smartast

Denis-Droho: Kommunen — på Butte Montmartre 18 mars 1871!

är särskilt lång, mångsidig och skiftande. Ytterst stannar väl själva frihetstanken från antiken. Men avgränsat är hur det är gjort. Om en tysk eller, varför inte, en svensk i så gott som samma andetag hade gjort sig till

motbaserfyllida och just därför så rikt lovande element av vilka Parisatmosfären är sammansatt. Men avgränsat är hur det är gjort. Om en tysk eller, varför inte, en svensk i så gott som samma andetag hade gjort sig till

Berit Lybeck: Flyttning i Quartier Latin. 1919.

Berit Bull Hedlund: Den västra vinhandelskän. 1948.

Georges Roulin: Krogscen 1904.

na mest värdiga skall vara han. De tappra parisererna. Lutetia — den första Parisornum — existerade säkert långt tidigare som påverkade stadens transitohamn och upplagsplats för Seneskepparna, vilkas skrammarke inatt i stadsvagnen Paris, som det att heta best vill ett långt senare men äka okänt datum. Men om främskepparna eviga och folkligheten också skepparhistorierna, gärna kvävlade med det speciella galliska luktsalt som är nyare stadsens attiska.

Jag tror mig äna vad som ligger bakom. Stadens hotellvärdar, parfymhandlare m. fl. har med av-

Toulouse-Lautrec: På Moulin Rouge. 1890.

Honore Daumer: Teaterskor vid Seine.

blivit räddad. Det fanns bilpengar kvar.

Paris är förvisso en stad "full av drömmar", för att citera Baudelaire. Staden är också omvägigt rik på folk som antingen kunnat eller också på intet vis kunnat förverkliga sina drömmar — och som i båda fallen blivit djupt och bittert besvikna. Därav också kontrasten mellan eiddandighet och skepticism i parisiakt kynne.

Den som vill stifta bekantskap med den enklaste och allmänne-

Detta är endast några få drag om och av Paris. Ännu är outomött. Och det skulle inte kunna uttomas med en encyklopedi, möjligen av en "levande encyklopedi", en verklig Gargantua både i fråga om livsupfattning och kunskaper. En svensk som ärmistone hade tygen inne gick nyss ur tiden. Berit Bull Hedlund. Det har anmärkts på hans konst att han huvudsakligen låst sig inspireras av 60-70-talens Paris. Så var det inte med honom som person. Jag har, sittande på ett kaffé och vid några Perisid bara Rue de Rivoli, hört honom beskriva Marie Antoinettes väg till schavotten på ett så milande sätt att husväggarna mörknade av bilder, trafikén hördes mera avlägsen och man tyckte sig se den skraltande karran.

Själv har jag över trettio års erfarenhet av staden. Inte så mycket men nog för minst 43. Paris har förändrats mycket, blivit slitare bakom fasaden, och fasaden bedrar. Men hur har andra sidan inte Stockholm förändrats under den tiden. Att skilja värre kan man säga. Parisaren må vara nervös och illadisciplin, men han är varken hystrisk, vräng eller trång. Till de skräckte barometern på stadens stämning för tillfället hör, tycks det mig, taxi chaufförerna. Strax efter första världskriget var de oförändrade och beklände, på tjugutalet och början på trettioalet var de blandade, 38 blivit resignerade och 12 av de resignerade och avvilja.